

SEZONIŠKUMO ĮTAKA EUROPINIO ŠERNO (*SUS SCROFA* L.) SPERMOS MORFOLOGINIAMS RODIKLIAMS LIETUVOS SĄLYGOMIS

Ramutis Klimas¹, Asta Klimienė¹, Vidmantas Pileckas²

¹*Šiaulių universitetas*

P. Višinskio g. 19, 77156 Šiauliai; tel. (8~41) 59 57 20; faks. (8~41) 59 57 94; el. paštas: btmc@cr.su.lt

²*Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas*

R. Žebenkos g. 12, LT-82317 Baisogala, Radviliškio r.

el. paštas: vidmantas@lgi.lt, tel. +370 422 65 383; faks. +370 422 65 886

Santrauka. Tyrimo tikslas buvo nustatyti antsėklidžių mėginių laikymo sąlygų ir sezoniškumo įtaką šernų (*Sus scrofa* L.) spermatozoidų morfologiniams rodikliams. Mėginiai paimti iš Šiaurės Lietuvoje sumedžiotų šernų. Nušovus patiną tuoj pat paruoštos antsėklidės padalintos į tris dalis. Viena dalis padėta ant šaldymo elemento ($4\pm 2^{\circ}\text{C}$), antra dalis įdėta į 3,0 proc. natrio citratą, o trečia – į konservuojamąjį tirpalą. Sezoniškumo įtakai nustatyti mėginiai merkti tik į konservuojamąjį tirpalą. Iš laboratorijoje susmulkintų antsėklidžių išplauti spermatozoidai buvo dažomi eozinu, o jų morfologiniai rodikliai įvertinti pagal priimtą metodiką.

Skirtingos mėginių laikymo sąlygos 20–24 h laikotarpiu įtakos šernų ($n=6$) spermatozoidų morfologiniams rodikliams neturėjo. Tiriant sezoniškumo poveikį nustatyta, kad rujos metu (lapkričio–gruodžio mėnesiais) sveikų spermatozoidų skaičius tiek antramečių ($n=5$), tiek trečiamečių ir vyresnių ($n=6$) šernų patinų spermoje praktiškai nesiskyrė ir siekė atitinkamai 54,0 ir 52,0 proc. Gegužės–birželio mėnesiais (ne rujos metu) sveikų spermatozoidų skaičius antramečių ($n=5$) bei trečiamečių ir vyresnių ($n=6$) šernų patinų spermoje sudarė atitinkamai 16,2 ir 13,0 proc. arba buvo atitinkamai 37,8 ir 39,0 proc. mažesnis negu spermoje bendraamžių patinų, sumedžiotų rujos metu ($p<0,001$). Taigi vasaros laikotarpiu neatsiskyrę antramečiai patinai gali apvaisinti tos pačios bandos rujojančias antrametes pateles. Pastaruoju metu tokie atvejai pastebėti. Kraujomaiša ar artimas giminingas veisimasis yra nepageidautini. Siekiant šernų gerų reprodukcinių savybių ir bandų genetinio visavertiškumo, būtina išsaugoti vyresnio amžiaus patinus reproduktorius. Pažymėtina, kad šernų lytinio ciklo sezoniškumo silpnėjimą Lietuvoje gali veikti per visus metus susidariusios geros mitybos sąlygos ir globalus klimato atšilimas.

Raktažodžiai: šernas, sezoniškumas, spermatozoidas, spermos defektai.